„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

Недељом излази уз „Заставу“ забавно-поучни лист „Завичај.“

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:

Са „Завичајем“:		Без „Завичаја“:	
на годину	16 ф.	на годину	14 ф. —
на по године	8 „	на по године	7 „ —
на ¼ године	4 „	на ¼ године	3 „ 50
		на 1 месец	1 „ 20

ЗАСТАВА.

За Србију:
(у сребру.)

Са „Завичајем“:		Без „Завичаја“	
на годину	40 дин.	на годину	35 дин.
на по год.	20 „	на по године	17½ „
на ¼ год.	10 „	на ¼ године	9 „
		на 1 месец	3 „

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

БРОЈ 20. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 5. (17.) ФЕБРУАРА 1878. ГОДИНА XIII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

БЕЧ 3. фебруара. Ситуација се у неколико променила. После неких преговора са портом добије адмирал Хорнби заповест, да уђе по што по то у Дарданеле. Турци се непротивише. Флота је стигла под Цариград. — Улазак Руса у Стамбол очекује се сваки час.

О ПОЛОЖАЈУ.

Сваким даном, могло би се шта више рећи, сваким часом мења се политична ситуација и према тој промени колебају се расположаји у политичном свету. Те промене проистичу из оног пребрзог развитка на источном бојишту, који је после утицао и на политичне прилике. Нико није могао предвиђати, да ће после пада Плевне турска царевина тако брзо сломљена бити. Херојично је дело било руски прелазак преко Балкана, ал се крај свег тога морало претпостављати, да ће северни борци бар на још један повећи отпор наићи, пре но што постану потпуни господари и с оне стране Балкана. Нико није могао помишљати, да ће ту отоманску царевину козачки коњи тако рећи на својим копитама разнети.

Па као што се таки развитак на бојном пољу не могаше предвиђати, тако се исто није могло претпостављати, да ће охоли Стамбол тако брзо приклонити своју главу, да ће пророкова застава погнути се пред православним крстом и примити кобну судбину са толиком резигнацијом. Та брзина развитка последњих догађаја у овој источној трагедији допринела је, те је наступило изненађење и тиме опасност, да ће се на свршетак руско-турског рата да надовеже општи светски пожар.

У особиту је неприлику таким развитком доведена британска влада. Као што је познато, Енглеска је одма у почетку руско-турског рата изјавила, да се повлачи на становиште чисто својих интереса и обележила је те интересе. Ради очувања тога становишта она је у средиземном мору држала један део своје поморске снаге и тако наоружана мотрила је прилике, које ратни богови на небу вргоше. За сваку сигурност снабдела се енглеска влада последњих дана јануара месеца и са једним султановим ферманом, који јој дозвољава пролазак кроз Дарданеле.

Веома бујни, горе напоменути развитак учинио је, те је тај ферман застарио, баш у оном часу, кад је требала енглеска флота да заплови у Дарданеле. Енглеска истина тим кораком својим није хтела да даде абер општем светском рату. Она је унапред изјавила, да је задатак флоте, да у случају нужде заштити своје земљаке у Цариграду. То је обзнанила свима европским силама и позвала их, да и оне од своје стране те исте мере учине. Тиме је јасно обележен био нератоборни правац поносног Албијона.

Међу тим је као што рекосмо, султанов ферман застарио; јер се господство у Цариграду променило. Требало је тражити нову дозволу од Турака. То је мучно било, јер је немачки посланик саветовао порти, да не издаје нова фермана. Флота се пушила пред Дарданелима и за то је време опасност била, да ће се збити један од оних случајева, који се не може више опозвати и за којим ће се и надовезати поворка даљих крвавих догађаја. Напустила је опасност, да се енглеска влада не покуша извити из процепа насилном мером, да не покуша пробијање у Дарданеле гвожђем и ватром и ако јој је мирољубива намера та, да своје сународнике у Цариграду заштити.

Таког случаја већ је било у историји нашега века. Године 1807 добио је енглески адмирал налог, да се пробије кроз Дарданеле и тако разбије савез, који је тад између Наполеона и Турске постојао. Тада је запловила енглеска флота под топовском грмљавином и кроз маглу од пушчаног праха и после краткога боја са турском флотом улетила је у мраморско море. Данас би још лакше пошло то за руком енглеској флоти, која имаде добрих оклопница и која је у погледу убојне опреме поморске далеко напредовала.

Но крај свег заплета тога, који је толико критичан био, није се дошло до сукоба. Енглеска је флота прошла Дарданеле, а Турска се није томе противила. Енглески земљаци у Цариграду могу данути душом, јер су угледали флоту, која ће им се у невољи да нађе, ако им до невоље дође. У брзојаву нам се не каже, е да ли је Горчаков дао пасош енглеској флоти, да може мирно пропловити. Толико се само вели, да су неки преговори вођени. По свему изгледа, да је Горчаков у великом победном заносу своме узео себи слободу, да се на часак пошали, са Енглеском или — и са целим светом.

Смео је шалу да збија, јер је знао, да тиме ништа на коцку не иде. Добар познавалац данашњег европског стања, оног стања, којег је спремао за дуго време своје владавине, знао је он, да му се така шала неће у зло уписати. И тако је сад опет све у старом реду. Државничка мудрост не састоји се само у томе, да предвиђа брзину развитка догађаја, него поглавито и у томе, да се осећа по својој снази и одношајима дораслим ономе, што се збуде.

Горчаков се може сад тако исто да позове на потребу заштите својих ако не сународњака а оно интереса, те да у то име руска војска поседне Цариград. Истина, кад се ствар с војничког погледа посмотри, онда се казати може, да су Руси још пре Енглеза посели ту стару престоницу. Тада већ, кад су Турци напустили обранбену линију и кад је руска војска заузела висове, с којих се над Цариградом господари, тада је већ Русија имала ту тачку у својим рукама. Еда ли ће се руски понос задовољити са таким положајем ил ће пристасање енглеске флоте Горчаков узети као повод, да и видљива знака даде своме господарењу над Цариградом, то ће се сада видити. Брзојав наш из Беча толико вели, да се улазак Руса у Цариград очекује сваки час.

И тако се Руси и Енглези састају у Цариграду ил око Цариграда, а све као што се уверава у најбољој намери. Карактеристично је, да се и једна и друга страна маша Цариграда без противљења од стране Турске. То је знак, да је примирје, углављено у Једрену, само за Турчина ал је уједно знак, да ће по турско господство у Европи да наступи вечан мир, а тај ће да буде блажен не само по источне народе, већ и по осталу Европу.

Са бојног поља.

Петроград 28. јан. (по ст.) (Нар. доп.) Данас је у „Правителственом Веснику“ официјалном органу руске владе, наштампано било ово:

„Предходни основи за закључење примирја, које је прекретало војене операције, примљени су и подписани турским опуномоћницима у нашем главном стану, услед чега може се обнародовати њихов прави садржај. Напомињемо још да је овим основима циљ, да обележе само земљиште или становиште, на коме ће се водити даљи преговори о коначном миру или међ војујућим странама — односно питања, која се само њих тичу, или са уделовањем још и велесила — односно питања, које се тичу јевропских интереса.

Предодни услови мира, које је велики кнез, главни заповедник војске предао турским делегатима. „Ако би Турци замолили на аман постима за мир или примирје, то његово царско височанство, главни заповедник војске, мора им објавити, да се војене операције не могу обуставити иначе, него само пошто буду унапред примљени ови основи за мир:

1. Бугарска у пределима, које обележи већина бугарског становништва и који никако не могу бити мањи од ових предела, које је означила константинопољска конференција, постаје автономна кнежевина, са народном хришћанском владом и земаљском војском, али ће плаћати данак султану. Отоманска се војска више неће тамо бавити (осим неких само места, који ће означени бити по заједничком договору).

2. Независност Црне Горе биће призната. Увећање територије према ономе, што јој је судба оружја у руке дала, биће утврђено. Границе тачније и коначно одредиће се касније.

3. Независност Румуније и Србије биће призната. Првој ће се дати још прилична територијална награда, а другој ће се исправити и заокруглити границе. (!)

4. Босни и Херцеговини ће се дати автономна управа с довољним осигурањем (гаранцијема). Таке ће се поправке (реформе) произвести и у другим хришћанским областима јевропске Турске (sic!)

5. Порта прима обвезу да награди Русију за њене трошкове и губитке, које је претрпила у овом рату. Платити може за то Порта — новцима, или земљом што ће се доцније одредити. Његово величанство султан ступиће у договор са његовим величанством царем руским односно очувања права и интереса Русије у задивима босфорском и дарданелском.

У потврду тога, да су ови битни основи примљени, турски делегати одлазе у Одесу или Севастопољ, да се тамо договарају с руским опуномоћеницима о претходним условима мира.

Чим примање ових предходних услова буде официјално саопћено главним заповедницима царских војска, моћи ће се установити на обадва бојна поља услови примирија и војене операције моћи ће се на време обуставити.

Оба главна заповедника имају право да допуне гореизложене услове и да означе извесне стратегичке тачке и тврђаве, које се морају очистити, као материјално осигурање, да је висока порта примила наше услове примирија и ступила на пут преговора о миру.“

Толико о томе „Правит. Весник.“ А ми већ и поодавно знамо за многе подробности, које су ушле у уговор о примирију.

Ал нам се не може на ино, а да некажемо неколико речи о 1, 3 и 4-ој тачци. Пре свега кад се Бугарска ослобађа, зашто се не ослободи од једанпут? Нашто данак и васални одношаји? Зар и Бугарска мора пролазити дугачак пут искушавања и суседства турских гарнизона, као што је то са Србијом било? Зашто? ми то не разумемо. Аналогије међ ослобођењем Србије и Бугарске нема готово никакве. Срби су се ослобађали више сами, него ли с туђом помоћу; и то ослобођавање морало је ићи полако, корак по корак. Морала се постепено извојевати једна по једна слобода у згодним приликама, јер Србија не беше силна толико, да од једанпут категорички све тражи од султана. Са Бугарском то није тако. Ослобођавање Бугарске има више аналогије са ослобођењем Грчке. И тамо и овде страна сила уништава портину моћ и принуђава Турке да признаду слободу народа. Па кад је Грчкој, истина после дуге и славне борбе самих Грка, једним махом завојевана пуна слобода и независност — за што не би тако било и са Бугарима? Мени се чини, да је сасма криво, неправично и погрешно оно мњење руских државника и публициста, по коме и Бугарска треба да прође све оне ступње, по којима је Србија ишла својој независности. Тако мишлење нема никаква рационална основа и разлога. Данак, вазални одношаји и турски гарнизони могу само сметати развијању будуће бугарске снаге и дати уз то још повод новим ратовима. Друго, Бугарска обузимаће све земље, које је обележила цариградска конференција, и где су Бугари у већини.

Будуће државе балканског полуострова ваља да се подигну на основу етнографском. Свака народност ваља да буде равноправна с другом и да образује за се државу.

Што се тиче друге и треће тачке, ја ћу бити још краћи, не с тога што се не би имало шта рећи о њима, већ с тога, што их ја добро не разумем. У другој тачци вели се, да Србија постаје независна и да ће јој се границе заокруглити, исправити. Како да се разуме ово? Хоће ли то заокругљење граница бити тако, да Србија добије и задржи себи барем оно, што је силом оружија завојевала, што је већ заузела и посела? Или то исправљање граница значи, да Србија добије Сахар и Мали Зворник? Ако је прво, онда ми можемо још којекако бити мирни и спокојни; а ако је друго, онда можемо рећи да „игра свичеј не смо имъ,“ и да би то Србија добила и да никако ратовала није. Најзад, што се тиче Босне и Херцеговине — човеку стаје памет кад помисли, да ће оне, а особито друга, још остати у турским рукама, и да челични Херцеговци реком крви своје, пепелиштем кућа својих, нису могли купити ништа више до довољне гаранције!!.. Јунацима, који су први започели бој с турском царевином и најдуже га издржали, дају автономну управу с турским гарантијама! Било би врло смешно, само да није жалосно...

Лесковац 12. јануара. (Нар. доп.) Данас доби „Заставу“ број 1. 2. и 3. и у броју 1. нађо на допис Бабина Глава (о пуковнику Хорватовићу) па да би сачувао праву истину хитим да вам подробно опишем заузеће Пирота и борбе око њега.

У бојевима око Пирота на Нишору, Будимделу, Станичанима и Бредави планини Хорватовић је ишао у улоги подчињеног. Његов је корпус стајао по заповести на расположењу генерала Бели-Марковића. И тако је Бели-Марковић командовао од ушћа Тимока до Грамаде и само се његовим диспозицијама има благодарити заузеће Пирота.

Ток битке био је овакав.

Пуковник Ивановић командант II. шумадијске дивизије 13. декембра демонстрирао је на Нишору, те је тиме сву пажњу Турака на ту страну обратио, који су држали да главна сила са Нишора долази. Међу тим пуковник Хорватовић по заповести генерала кренуо се 14. дек. из Ак-Паланке насипом који од Ак-Паланке Пироту води.

Идеја команданта ген. Бели-Марковића морала је бити ова: Да пошто су Турци према нашам левом крилу на већ природно јаким положајима код Нишора и Будим Дела утврђења имали, која би се само са великим жртвама отети могла, то да са својим десним крилом т. ј. колоном којом је пук. Хорватовић командовао, те положаје обиђе и непријатеља принуди да исте оставити мора. Но како су се две чете Турака у селу Станичеву утврдиле и тиме свезу између пуковн. Ивановића и Хорватовића прекинуле, то генерал наложи своме шефу инжињерије мајору Магдаленићу да између Црвенчева и Станичева мост на Нишави направи, и да са 1 батаљоном београђана и по батаљона гружана и са једним ескадроном коњице Турке из Станичева отера, и да са Хорватовићевим левим крилом ступи у свезу која је Бјелавом планином од пук. Ивановића одвојена била.

Пошто мост још није био готов то по налогу генераловом пјехота буде коњицом преко реке пренешена. А мост се тек доцније сврши.

Мајор Магдаленић упусти се у борбу и истера Турке из њихови многи стрељачки ровова пред селом, али ови се повуку у село и почну жестоку ватру из кућа и јендека којима је село ограђено било, и наша пјехота немогаше их одатле истерати због густе магле која цео тај предел покриваше. Наши топови немогоше са кумановачког виса напад наше пјехоте подпомагати. Тек после подне око два сата магла се разиђе а наши топови почеше грувати Станичево.

Њином ватром охрабрена пјехота дигне се на јуриш и Турци одма одступе претрпивши при одступу од наше артиљерије многе штете. После два сата, подкрепљени Турци покушаваше да Станичево на ново заузму, али наша артиљерија кумановачком вису дејствовала је на непријатеља тако успешно да он на по пута од предузећа одустане и савершено у дефензиву пређе.

Међу тим две чете београђана буду одређени да се на Бјелаву попну и да што пре свезу са Хорватовићем удјејствују. Оне су овај задатак јуначки извршиле, јер по снегу до појаса а уз врло стрмените брда за кратко време прођоше и одма Турке са Бјелаве потискоше изгубивши ту једног четовођу и неколико редова. Ступаше са Хорватовићевим левим крилом у свезу. У вече диригиран је још један батаљон, пошто Хорватовић 15. дек. није могао село Блато, од Турака поседнуто, са својим десним крилом отети па и иначе није могао напредовати са својим левим крилом то генерал Бели-Марковић нареди, да осим преко Станичева већ пре к њему одаслати трупа још три батаљона, дакле целу београдску бригаду на Бјелаву попне и за сутра дан њему у помоћ приспе, како би са што већом силом Турцима за леђа зашао и на капитулацију принудио.

Да је Хорватовићева колона 15. дек. енергичније нападала и после те вечери свршене борбе, као што правила војничка налажу, патролирањем у непрестаном додиру са непријатељем остала, то би и његов одступ још ноћом приметити могла. На жалост Хорватовићеве трупе тек кад су 16. пред Пирот дошле, виделе су да је непријатељ већ давно побегао.

Нешто више у додиру са непријатељем остао је пук. Љубомир Ивановић, који је ноћом од 15. на 16. препад на турски шанац Нишор наредио и овај пре зоре од Турака напуштен заузео, и онда се са својим левим крилом према Пироту пружати почео у које је место један део његови трупа

већ у 9 сати из јутра ушао, кроз Пирот прође и пошто се иза Пирота намести, дочека пуковника Хорватовића тек око 11 сати пре подне.

Још ми остаје да кажем да је 15. дек. за цело време битке генерал стајао код сатерије на куманачком вису, која је против Станичева дјествовала и лично је битку руководио.

Дописник није се обазирао да има људи у војсци који догађаје на бојном пољу истински прате, њему је стало само да личности које се њему допадају у што већу светлост ставља па се и лажом служи. У Пироту ама баш ни један Турчин остао није па није се ни могао нико предавати на милост и немилост. И ја се слажем са дописником да будемо искрени и поштени један спрам другога и да у оваким светлим тренутцима неправимо личне интриге које нас већ 500 година гоните.

Освојење Ак-Паланке и Пирота.

(12.—16. децембра 1877. год.)

(Наставак.)

Предуготовна кретања и спрема за прелаз преко Нишаве извршена су 11. истог месеца кад су све колоне ноћиле у близини својих објеката у потпуној припрамности.

Кретања су почета у пола ноћи између 11. и 12. децембра, да би на време свака колона своме циљу приспела.

Борба. — До 6 сати у јутру колона левог крила прешла је сва преко Нишаве, на импровизираном мосту од 40 хвати дужине, који је сграђен био од леса и дасака положених на колима и саоницама, и у 8 сати у јутру почета је топовска ватра код мостобрана — у центрум, и пушчана на клисурском вису, одмах по прелазу, јер су Турци осетили ово обилажење и на сусрет изашли. У 11 сати отет је клисурски положај а у 12 кременички.

У мостобрану Турци су се упорно држали и просипали грозну ватру пушчану против батаљона, који се равницом беше против њега упутио у расипном строју, и ако наша тешка батерија са положаја близу насипа код села Букуровца, убилачку ватру бацаше у мостобран, на даљину од 2000 м., турска артиљерија мењала је са свога положаја метке са нашом артиљеријом, али бескорисно.

Али кад један крајински батаљон комбиноване бригаде поседе висове на лицу мостобрана и са 800 м. отвори пушчану ватру, која у перчин удараше турску посаду; када један црноречки батаљон поче прелазити Нишаву на колима, више мостобрана, те да посаду уздуж подухвати и пут одсече, и кад Турци у мостобрану видише, да наше трупе од села Кременице непрекидно напредоваху, побојаше се за своју повратницу и у 1¼ сата по подне, одступише из мостобрана, повлачећи се у варош.

То бешо решавајући моменат.

Наша пешадија и артиљерија ужасном ватром гонила је одступајуће Турке насипом, који су у почетку лагано ишли, производећи ретку пушчану ватру, али кад их је наша унакрсна пушчана и артиљеријска ватра почела косити, окренули су ход у дивље бегство, не имајући кад ни своје мртве и рањене да носе, ни да остале линије за одбрану поседну, нити да варош и позадне висове бране, и ако су за ово врло угодни били; јер је српски батаљон већ имао поједине патроле на Вел. Курилову, одакле је пресретао и тукао оступајућег у нереду непријатеља.

Десна колона капетана Франића, од воћа по мраку наведена је била на турску посаду у једном стрељачком рову код Шупљег Камена, и није успела да пређе Нишаву и да обиђе турско лево крило. А да није пут помела, и да се са својим десним крилом спојила на Лужници са српским батаљоном, турска би посада сва била ухваћена. Овако им је остао слободан повратак за Лесковац и Пирот, преко села Мокро и Крњина, куда су благовремено и умакли, оставивши мостобран и бојиште на десном крилу посејано с лешинама својим.

Резултат. — Ми смо заузели Ак-Паланку и пресекли везу Ниша са Пиротом и Софијом и тиме постали господари ове важне стратегијске пруге. Турци су растројено отишли с намером у Лесковац, али кад су чули, да се у том правцу већ налазе нека наша одељења, вратили су се Пироту постепено искупљавајући се, и учествовали су у борби 15-г код села Блата.

Улазак наших трупа у Ак-паланку био је један од ретких свечаних тренутака, који се лако не могу описати. То је први случај, где српска војска улази победоносна међу своју браћу и даје им слободу. Свечаност није правила никаква парада, јер је није ни било; него је ову чинило оно усхићење и захвално осећање, које су Срби — хришћани, обитаоци Ак-Паланке, на улазку своје браће у њихову варош, у свему изјављивали. Они су љубили сваког војника, који је близу њих дошао, крстили се, поклањали се и благосиљали. Нико није у стању да изрази и представи све оно, што се у томе часу у души ослобођених и победиоца догађало.

У 2½ сахата по подне, ушао је корпусни штаб у Ак-Паланку, и оне исте трупе, које су се мало пре тукле, прошле су парадним маршом поред свога команданта кора, не показујући ни најмање умора и ако су 24 сата на ногама биле.

Код Ак-Паланке задобивено је: 2 велика и 2 мала градска топа, 80 сандука топовске муниције 21 сандук пешачке муниције, 6 сандука топовских џендера, 30 пушака разног система, 22 заробљеника, доста хране сваковрсне (брашна, пасуља пексимита итд.)

Ми смо имали 7 мртвих и 44 рањена, осим тога било је око 90 војника промрзнулих ногу, јер је мраз био јак, а трупе су 24 сахата скоро без одмора биле на ногама.

Напрезање телесно и издржљивост коју овога дана трупе показаше, беше необична. Не мања била је храброст и слобода, коју борци овога дана осведочише. Сви родови оружија надметали су се, коњица, брдска батерија и пешадија утркивали су се у борењу и јуначком понашању; али смео и храбар рад српског батаљона претекао је све. По поледици и литицама веругали су се војници овог батаљона, у једно борећи се с душманином, док нису изашли на највише тачке: Попов Врх и Курилово.

Смишљеност распореда и уметност вођења за време борбе заслужују сваку хвалу и признање.

Само ово може да објасни тако мали број губитака с наше стране у борби, која је пуних 6 часова трајала, а против непријатеља утврђеног, који се упорно бранио.

Изманеврисано кретање са храбрим држањем наших трупа решило је тако срећно и јефтино ову прву нашу битку.

Међу тим ваља обратити пажњу, да се са наше стране фактички у борби учествовали само 4 батаљона (2 књажевачка и 2 крајинске), 1 ескадрон и 12 топова. Остале су трупе вршиле споредне улоге. На левом крилу један батаљон задржат је недирнут за решавајући удар, али га непријатељ не дочека. —

Радња на левом крилу. — Док се то око Ак-Паланке на десном крилу — догађало, шумадијске трупе имале су у задаћи: да освоје турски положај на Нишору и да демонстрирају против Будим-Дела, „како би се тамошња турска посада у шаху држала, те да не иду у помоћ Ак-Паланци.

Командант пуковник Љубомир Ивановић још 11 ог учинио је нужне распореде и упутио колоне својим објектима у очи 12-ог, како би се сутра рано борба отпочети могла.

За извршење овога задатка узети су у распоред:

Крагујевачке бригаде I класе 5 батаљона
рудничке бригаде I класе 4 батаљона.
2 батерије 4 ф. тешке.
1 батерија 12 ф. тешки.
1 брдска батерија, и
2 ескадрона коњице.

Против десног крила турског имали су дејствовати 3 батаљона крагујевачка с осталим деловима у центруму Рудничани, са Равња 12 ф. батерија против Будим-Дела, а на крајњем десном крилу — Кумановом Врху, 1 тешка 4 ф. батерија и 1 батаљон крагујевачке бригаде.

План напада био је овај:

Батеријом 4 ф. шумадијском с Игришта, која доминира десно крило турско, село Нишов и све турске шанчеве осим горњег, с једне стране; а батеријом 4 ф тимочком (III-ом) изнад Сопота, а на спрам турског левог крила, — да се турски шанчеви на десном крилу, а од чести и они на левом крилу ставе уздуж и попреко под јаку артиљеријску ватру, и тек после њеног довољног дејства, да се пешадија крене против одређена јој објекта.

12-ог у 7 сати у јутру артиљерија је одпочела ватру, а после 1½ сата одпоче пушчану ватру чета добровољачка и јасенички батаљон на Игришту.

Борба се врло живо водила, али због тога, што колона крагујевачке бригаде није успела, због кршевитости терена, да оде на одређену јој тачку у своје време, била је прекинута, јер не беше изгледа за извршење положеног задатка.

Али ово опет учини, те од посаде пиротске ништа не оде у помоћ Ак-Паланци, а то је понајглавније и било.

И с тиме се завршила обострана радња тога дана.

(Наставиће се.)

ИНТЕРПЕЛАЦИЈЕ О ИСТОЧНОМ ПИТАЊУ.

По што се довршује решење источног питања, то се последњих дана појавише на више страна интерпелације о њему, којима се иде на то, да се што више светлости унесе у таму, којом су источни догађаји за потоњих дана били обавијени. Осим две интерпелације у угарском сабору и једне у цислитавском државном већу, интерпелисано је о тој ствари такође и у немачком државном сабору.

На угарском сабору интерпелисао је.

Чернатони 28. јан. министра председника: „1. Да ли је управљач наших спољашњих посала званичним путем сазнао услове примирју? 2. Не чини ли се и влади, да ти услови више изгледају као предвиђене ратне мере и припреме, управљене не толико на Турску, која је до ноге потучена, колико на оне силе, које сматрају, да решење источног питања по жељи Руса стоји у опреци са њиховим интересима, и које су готове, спречити таково решење? 3. Јесу ли све велике силе примиле позив грофа Андрашија на конференцију? 4. Ако је сигурно, да ће бити конференције, кад ће се састати, по што свако одлагања њезина састанка само може утврдити положај Русије према „Јевропи,“ и по што васколики „јевропски“ политички, духовни, материјални, морални интереси неодољиво иште, да престану смутње, које су сваким даном несносније.“

Хелфи је 1. фебр. интерпелисао министра-председника: „По што је сад већ скоро цела јевропска Турска у руској власти, питам госп. министра-председника: Мисли ли наше министарство спољашњих посала, да се то стање може сложити с интересима опстанка Аустрије, особито Угарске? Ако не: како даље мисли, да се може изменити то погибаоно стање и очувати се интереси обију држава?“ У мотивовању своје интерпелације иште Хелфи што скорији рат.

У бечком државном већу интерпелисао је 28. јануара владу

Гаскра и другови: „1. Зна ли ц. кр. влада, шта су Руси и Турци уговорили, да би се свршио рат? 2. Мисли ли ц. кр. влада, да се тај уговор даје сложити с интересима аустро-угарске монархије? Ако се не даје, како мисли ц. кр. влада у напредак чувати те интересе?“

У немачком државном сабору у Берлину интерпеловало су државног канцелара све либералне и конзервативне странке, питајући га, е да ли каде извести сабор о политичком положају на истоку и саопштили му, како се при тој ствари владала немачка влада и како се мисли на даље владати.

Немачке новине, пишући о тој интерпелацији, веле, да се њезин смер огледа већ у том, што су је поднеле све немачко-саборске странке, осим центрума. Хоће се наиме, да се са гледишта чисто немачко-народног дозна што више о ствари, која истина занима мало да не читаву Јевропу, али се немачких интереса дотиче тек у другој линији, те да слежним гласом покаже, како све немачке странке поклањају поверење спољашњој политици данашње немачке државне владе.

ДОПИСИ.

а—ω **Будим-Пешта** 12. фебруара. — Завршетак крваве источне драме обављен је већом тамом, по што је и сам почетак био. Као што је у почетку руско-туског рата сновано сијасет разноликих комбинација, исто тако је и данас. Звекет оружја престао је за неко време. Са сјајних руских успеха поносно је у истини васколико Славенство, те имаде основа, да погледа са великом надом на бољу будућност своју. Најоправданије је радовање на крају свршена чина, — а тако је радовање данас у Русији и по осталим славенским земљама, где је омиљена идеја ослобођења славенског испод несносна јарма, као предусловца потоњој славенској заједници. Радосни расположај у Славенству три је у оку онима који се од пре издаваху за туркофиле, док у истаня имадоше пред очима своје себичне интересе.

Као што је познато и као што се изјасниo и

Павле је био из раденичког сталежа и ово писмо његово са свим се дотиче социјалнога питања.

И роб као и слободан човек имају иста људска права, исто достојанство, исто порекло, исту цел. Не само роб него и господар му има дужности. И црквени оци, особито Хризостом (који је умро г. 407.) исто тако суде о ропству. И они се живо заузимају, да се исто мало по мало укине. Свагдашња тежња хришћанства је, да испуни јаз, који постоји између сиромаха и богаша, између раденичке и поседничке класе и да уважење прабави највишему закону љубави. И божанскога оснивача хришћанске религије родила је сиромашка мати, ранитељ му је био сиромах радник и да би почасти указао сиромаштву и раду, узимао је своје апостоле из раденичког сталежа.

Не треба посебице разлагати, шта је породица и породични живот по државу и по социјални живот. Хришћанство је и овде много учинило. Да само напоменемо то, даје оно жени дало њезино лично достојанство и положај, који јој приличи у људскоме друштву. Сви знамо, шта је била жена у старо доба, и шта је и данас код незнабожачких народа. Она није особа но ствар, није слободна но је ропкиња, нема никаквих права и само служи за подмирење телесних нужда.

Дете је било изложено самовољи очиној. Није било закона, да га заштићује. Убојство је продрло и у породицу, и очинском је влашћу било санкцијочисано (одобрено) Када је хришћанство постало владајућом религијом, побринуше се закони прво и прво за заштиту деце.*)

Честој глади**) и невољи притицало је у помоћ неограничено и најобилатије добротворство,

Наука и примери апостола покренули су осећаје, за које не знају најузвишенији филозофи старога века, изузимајући јединога Сенеку.

Када је у старо доба настала куга и морија, нису никакве мере предузимане у обрану живота човечјег, а то за то, што овај није ни пода шта држан. О томе има доказа на сваком листу старе повеснице. Јер не може се ни помислити, да стари нису знали, како се таке болести шире. Они су то знали исто тако, као што се то и данас знаде;*) али само су онда мере предузимали, када се имања а не када се људског живота тицало. Они су животињску кугу спречавали одељивањем болесних од здравих животиња. Само су стада животња чувана противу прилепчивих болести, људе нису хтели чувати, говорећи, да се не могу сачувати.

Ма да је хришћанство самртни ударац задало римскоме ропству, и пак је задржало се заостатака му до дванаестог и до тринаестог столећа, а спахијско подаништво, „јобаћство“ не само да је много дужеј трајало, но је дуже времена гутало велике гомиле слободних сељака **) Грабљивост племића и честе средовековне гладне године примораше сиротињу, да се одрекне слободе за љубав хлебу и заштите; а зло је још веће постало, када је у обичај ушло, да онај постане роб, који не може да дуг плати.

Тринаестим столећем ступамо у доба, које се не задовољава само тиме, да ублажи најгоре стране ропства, но које је прегло, да га са свим потисне. Свеж поветарац образованости, уметности и слободе веје на све стране. Из уста песничких одјекују речи: „Једнаки се рађамо; ко би могао разликовати господара од слуге, кад би их оба гола угледао!“

Па ни правници не заостају. Око год. 1320. у Немачкој селаћа пера један витез по имену „Ајке фон Репгов*) да у законику опише право своје земље, онако, како је у народу у уважењу било. Тај законик звао се „Саксеншпигел.“ Он ту изриче свој суд и о спахијскоме подаништву, о „јобаћству“, па вели: „Када се први пут закони граде и државе подизаше, није било робова. Када претци наши у земљу дођоше, беху сви људи слободни. Мој разум не може да схвати, како и може друкчије да буде. Ни у библији нема доказа, који би за то, но који би противу тога говорили! Бог је човека по својој слици и прилици створио и спасао га је својим мукама, једног као и другог! Њему припада сиромах као и богаташ. Ко дакле хоће да се с богом изједначи, ради противу бога. Спахијско подаништво постало је силом, заробљавањем и насиљем, које је временом у обичај прешло, па се сада за праведно сматра.“ Из „Саксеншпигла“ прешло је ово место у „Швабеншпиген“ (писац овога звао се „Бертолд фон Регенсбург“), а из оба у безбројне варошке и земаљске законике, тако да се може казати: скоро свугде, где је било писаних закона, било је и чланака о томе, да је спахијско подаништво неправедно. Утицај ових законика може се по томе пресудити, што је и један и други јако био раширен.

---

*) Од Филимона, богатога земљепоседника, одбегао је роб Онезим и дошао је к апостолу Павлу у Рим. Овај га приведе у хришћанску веру и пошље га његовоме газди, да и даље ради свој посао, и замоли овога, да од сада Онезима држи као брата а не као слугу Павле је још учио, да онај који не ради, не треба да једе. Оне, који дангубе, у место да раде, који живе од просјачења, треба избегавати и не треба им места дати у хришћанској општини.

*) Црква се прво и прво борила противу обичаја, да се деца убијају у утроби материној. Противу овог незнабожачког обичаја устао је прво Тертулијан.

**) Како је глад у средњем веку велика била, види се отуда, што је г. 1030. један Француз за то погубљен, што је 48 људи убио и појео.

*) Већ у време филозофа Платона била је позната прилепчивост запаљења очију. То су знали и у средњем веку не само лекари но и народ.

**) Још 1775 год. морадоше у Шкотској да раде угљари у угљанама, којима су припадали. Ако су ове угљане продане, то су они морали радити новоме господару, и нису смели ступати у другу службу, осим ако им је то власник угљана изрично допустио. За остатци спахијског подаништва, „јобаћства“ нису шта више ни данас понестајали.“

*) И Фрања Барбарино, савременјак Дантеја, одлучно је противан ропству. Он довикује робовима: „Будите поштени, будите од иста хасновити, па ћете бити слободни. Што је противу природе, не може постојати. Ропство је противу природе Све се у природи развија и постоји у слободи, човек је сам ропство на земљу донео.“

(Наставиће се.)

цар ослободилац, крвавомо развијању још нема краја. Први акт војне готов је, а њиме је руско оружје окићено новим лаворикама. Турској није ништа друго преостало, но да се безусловно покори, пошто јој је снага сломљена на свима тачкама при свем томе, што по некоји занешењаци тврђаху, како ће турску престонацу да брани до 100.000 јуначке војске против руске навале. Победа руска потпуна је и у физичком, а и у моралном погледу, те за то и јесте тако дична за Русију у прворме реду, а не мање и за остало Славенство. Први дакле оружани акт завршио је акцију између ратујућих странака.

Послр преласа ђенерала Гурка преко Балкана и после заузећа Филипопоља и Једрена, Русима је био отворен пут у Цариград. Турска је приморана била да тражи примирје, а Русија јој га даде, пошто су у главноме углављени услови и коначнога мира. Још се ни данас не зна поуздано о свим тим условним уговорима између Русије и Турске. Од оте околности боје се по некоје европске велесиле из узрока, да сепаратни уговори између Русије и Турске не би били и сувише опширни. Ту поглавито спада Енглеска и Аустро-Угарска.

После осмомесечне војне дође опет доба, да се кад и кад опробају демонстрације. Аустро-угарској је неправо, што подунавске тврђаве падају у руке Русима бојећи се, да ове не остану трајно у њих. Можда је са свим логично тако помишљање. Чивутска журналистика до душе још и сада све једнако труби, како Аустрија не ће дозволити ни какву промену на балканском полуотоку, — ал' на таје бајке човек се само насмејати може. Сфера тих аустријских интереса и сувише је пространа — протеже се све до Цариграда. Тамо би се тек сукобила са енглеским.

Како се гуди из Беча и Лондона, проливена Српска крв била би узалудна, — само што се руси слабо обазиру на то гуђење. Као што је у почетку рата била основана нада, да ће Русија победити, исто тако је и у садање дане оправдана нада да ће Русија све оно у истини и остварити, зарад чега је и пошла у опасну војну. За њу је ситуасија данас много и много повољнија, но што је била у почетку рата. Скоро цело балканско полуострво данас је у рукама Руса и његових славенских савезника. Створен је са свим повољан базис за сваку евентуалност, а крај тога је порасло и одушевљење у руског народа и за даље жртве усљед досадањих успеха. Јевропска констелација за Русију је данас повољнија, но што је икада до сада била. То све врло добро знају управљајући руски кругови, те се слабо осврћу на чивутско-аустријске претње о мобилизацији и енглеска демонстрација на мору. У таким околностима карактеристични су још гласи о руско-турском савезу за обрану и нападај, који постају све вероватнији. Томе је доказ и данашњи брзојав, да је Турска забранила енглеској флоти улаз у Дарданеле.

Још се једнако труби о конференцији. Израиљ већ у напред ликује, како ће конференција in spe померити руске разуме, те да ће бити оно, што жели и хоће Јевропа, а не што би хтела Русија! Само је то погрешка што се никада не пита, где је та Јевропа? И баш што нема одговора на то питање, довољно је јамство, да ће конференција — ако т. ј. до ње дође — имати само формални значај, па била она у Бечу, Берну, Лозани ил Бадек-Бадену. Руске огромне војничке спреме довољно казују, да је постарано и за ове, који за време рата седише скрштених руку, а сада при деоби радо би учествовали, ил бар што већма умањивали добит слављеном победоцу. Међу тим љуто се варају они, који у напред прорицу, да би на конференцији Русија имала већину против себе. То су само гласи из којих се јасно види, шта би неки и неки желили.

Као што сам у напред споменуо, уговори између Русије и Турске још нису познати у свој својој целини. Толико је само изашло на јавност, да ће кнежевине Црна Гора, Србија и Румунија добити независност, а крај тога повећање земљишта ил ректификацију граница, Бугарска, Босна и и Херцеговна добиће автономију, од прилике ко што ју је до сад Србија имала. Питање о ратној одштети Русији и о Босфору, касније ће се решити. Из свега, што се о томо до сада знаде, не могу се тачно и подробно дознати све појединости. Не треба заборављати, да се све околности постепено развијаху у овом руско-турском рату, те је са свим могуће, да је тако и са условима о миру, у толико пре, што Русија око тога мора да води јаку и опрезну дипломатску борбу. Можда су преухитрили они, који већ сада осуђују Русију, што није наградила како би требало своје славенске савезнике, особито Србе, који су у истини највише жртвовали од свих осталих балканских народа. Добро ће бити, да се причека крај замршеном развоју, те према њему пресуђивати Русију и њезино понашање према балканским народима, поглавито пак према балканскоме Српству. —

У Јевропи се у опће опажа живахно интересовање за ток источних догађаја и њихов крај. Народи, који су у томе мање или више интересовани, подижу свој глас pro или contra. Одавна смо се већ навикли, да у томе колу гледамо и Мађаре. Сразмерно према фактичним интересима можда су они највише лармали за цело време руско-турског рата, — наравно без успеха. Јавно мњење у томе погледу није се можда ни у којој другој земљи тако обрукало, као у Угарској, где је већим делом у рукама чивутских спекуланата. Од како започе поменута војна, па све до данас, непрестано трајаше убојна вика и фабрицирана вест о закљученој мобилизацији. Карактеристично је, како је познати чивутски лист „Pester Journal" до сада већ најмање 10 пути донео вест, да је мобилизовање аустро-угарске војске свршена ствар. Познати су смерови томе. Но све те вике остаће узалудне, као што и до сад остадоше.

Овде се по ново склопио одбор за скупљање прилога избеглим Турцима у Цариграду. Скупљање је више званичног облика, јер је иницијатива у ововарошког претставништва, које је дало на ту цел 1000 фор. На дотичним плакатима потписан је овд. градоначеоник. Шта би се рекло, кад би се који Србин градоначеоник тамо доле тако заузео око скупљања прилога српским бегунцима ил рањеницима?! Ал да, ми живимо у уставној Тисиној ери! Међу тим много би боље било, да су се још пре Мађари ограничили само на то поље деловања из симпатије за браћу своју Турке, — бар би био сигурнији успех, а без толиких бламажа. Митинзи, интерпелације у сабору, па и најновија Черњатоњијева о источном питању, убојна вика, простачке грдње и клевете, најмање долику народу, који хоће да се хваста умним напредовањем, а још мање онда, кад све то не води никаквој цели. —

Суботица, на Три Јерарха. У једном од прошлих бројева овога листа јављено је одавде, да се о шк. патрону св. Сави започело оснивање шк. фонда у цели, да временом тај фонд потпомогне повратак наших српских вероисповедних школа, које су с једне стране уверавањем бивше школске власти, да никакове промене се у наше школе заводити неће, што би повода бојазни за нашу народност и веру дати могло, с друге стране пак у недостатку, материјалних средстава, — комуналисане. Истина, да се местна школска власт до сад доста штедљиво понашала према нашим школама, и ми с те стране не би се ни нашто имали жалити, али немамо никаква поуздана јамства, да ће тако и у будуће остати, а још мање, вере, да ће и државна школска власт са местном сагласна остати. У оваким околностима поглавити је задатак а и дужност како општине, тако и појединих, сву браћу и старање на то обратити, да се што пре набаве средства, којима би се за случај какве непријатне евентуалности могли обезбедити.

Ова замисао је руководила и местну црк. општину к оснивању шк. фонду, она је покренула и оснажила вољу у местној српској младежи, те 28. јан. т. г. у кући А Мукића приреди српску игранку у корист тога фонда. Две младе али родољубиве Српкиње М. Павковићева и К. Крњајска II. ученице овд. више женске школе у договору са још неколико својих другарица и са Србима ђацима из виших разреда овд. ђимназије, а потпомогнуте од неколико врених госпођа, међу којима се највише трудише г. А. Коњовићка и А. Павковићка допринесоше, те чисти доходак од 90 фор. а. вр. уђе у шк. фонд. Ове јавне хвале заслужне госпође и госпођице, имајући се борити са тешким незгодама, непријатним пребацивањима, и разног рода сплеткаријама, испред такове једне племените и добротворне цели не устукнуше, него показаше мушку издржљивост и челичну трпељивост, и неуморими труд у растуривању улазница. То је узрок, што је весеље веома добро испало, и трајало готово до освитка беле даће. За то нека приме овде јавну благодарност, као и оне родољубиве госпође, који су приловима буди какве врсте умножење прихода омогућили.

Као што чујемо после ускршњих празника намерна је једна овде веома уважена госпођа у споразумљењу са предспоменутим приређивачицама на исту цел приредити вечерњу забаву са игранком у већем обиму којом приликом ће се и мађарске куће како на игранку тако и на прилагање позвати. Надамо се, да том приликом неће изостати свиколици Срби и Српкиње.

= **Из Шајкашке** Јадно је тамо у срезу жабаљскоме до сада бивало, јер од утеловлења нашег жупанија бач-бодрошкој, не бесмо још у томе сретноме стању, да се осетимо благодарни према својим старешинама изабраним, којима на челу заостали орган један од укинућа границе, као сремски старешина, у особи г. Св. Николића, постављен беше. Но са овим, што рекох, није ми намера икоме повода дати, отуд изводити оне конклузије, да је наш свет неваљан. Не то никако ни ја, ни други, који Шајкаше познаје, учинити не ће. Та и сам г. Н. Рајић, садањи наш солгабиров, када пријатељи пређашњег солгабирова, приликом последње жупан. конгрегације у једноме кругу најцрњим бојама сликаху на свет, као што чујемо, изразио се: „и ја Шајкаше добро познајем, али да су тако покварени, то не знам," Relata refero. — И тако је. Људи су код нас, као и на другоме месту. И ми од бољих бирасмо најбоље себи за старешине. Али бадава — је ли дошао ко под мамузу г. Николића, од двога морао је једно бирати: уклонити се, или му се слепо покорити. Другога не беше — јер своје воље и уверења код њега нико имати није смео. А зашто? За то, што њему као верној присталица камариле и негда обожаоцу граничарског система ваљало је и даље званичником остати, пошто је за пензионирање још млад, а за издржавање и плата му пенсијонирска према пространу животу његову одвећ мала би била. Но како да се до те цели дође, кад и ако довољно оспособљен за лајтера, за уставног солгабирова у Угарској квалификације имао није, за то, што језика државног у власти имао није.

И ипак при овоме за немађаре тако незгодном положају, што га је Тисина влада усљед заузетога становишта (своога према другим народностима, а на име српској, у Угарској створила, ма да остијање у служби за сво друге, поред незнања државног језика: немогуће би било, за њега опет посгаде ово ствар изведљива. А како и чиме? Тиранијом својом, коју је терао под маском патријотства, жигошећи све и сваког за издајника отаџбине, који оно чинити не би хтео, што би њему на препоруку за будућу рестаурацију служити могло. А да ово постигне, он је индентификовао особу своју са државом самом, па ко је противу ње, тај је и противу државе; тај је индивидиум, који на преврат државног реда смера, тај је бунџија, који је наравно, као таки, и по интегритет Угарске опасан. И тако — своје, нек су најгори, награђивао је; противнике, нек су најбољи, гонио је; употребљавајући том приликом допуштена средства, само да се првима захвалан, другима осветљив, а обојима силан покаже. А да би све ово од нужног ефекта и код саме владе бити могло, противнике своје, њему само својственим начином, знао је за така страшила по Мађаре представити, да су о њима и Тиса и Козма евиденције своје, quasi ради очувања државе, водити за добро нашли, ма да то са свим обични људи са села беху — али људи, који према владајућој корупцији не могоше индиферентни остати. Још, да би и путем штампе мађарском свету препоручен био, ступио је у интиман одношај са подбележником чурушким Сабаткајијом, који је у „Хону" данним приликама, по наруђбини његовој пуштају сензационе дописе, знао алармирати читају ћу публику мађарску, како је за срез жабаљски, где је легло разних завера и опасних омладинаца једино гвоздена рука г. Николића кадра одржати у заштту клику ових незадовољника, који само о злу државе ове, и мисле и раде.

Тим је дакле начином Николић не само додворио се министру Тиси, да га је, у награду тога и за знак отличног поверења свога, за владиног комесара у шајкашким ритским стварима поставио, но и саме праве владајуће либерадне странке у жупанијској скупштини толике је придобио себи, да му и поред незнања мађарског језика, ипак заједмчише избор уставног солгабирова. Но он, и ако толико сигуран, ипак са зебњом неком оде на рестаурацјону конгрегацију, зебном оправданом, јер воља дотичног народа, која је давно већ избила на јавност, а сада и о избору депутацијом „двадесеторице" под водством г. прото жабаљског сприопштена била м самоме г. жупану, стала је на пут бар у толико његовоме избору, да не постаде солгабировом у Жабљу, но у Тителу — и мањем срезу од жабаљскога, и крајњем месту у Шајкашкој, дакле и неудесноме за вршење комесаријатских дужности у ритским стварима. — Како је пак становнике жабаљског среза обрадовао тај глас, појма о томе могу имати, ван овога среза они само, који су после држане претконференције сентомашке, од Срба жупанијских претставника, пуштени допис у 186. бр. пр. г. „Заставе" под знаком —?— из Србобрана читали. Да браћо, јер неки из овога среза не беху за то само за немирњаке и бунџије изникани, што му јавно његови начелни противници усудише се бити, но још више, и управо тога ради, што јавности предаваху и злоупотребе економске природе, што их под заштатом његовом, његове креатуре у општинама чинише. — И отуд те жалости његових, што им оде Николић у Тител, а радости опет наших, што нам дође Рајић у Жабаљ, за кога држимо, да нас неће с тога одма сматрати за непатријоте, ако узиштемо рачуне општинске. И видите, та радост улева нам наду, да ће се много што шта под Рајићем открити, што је до сад под Николићем скривено било; много што шта сад наћи, што се до сад узалуд тражило. И онда ће у истини видити, са кога је тог покора досад у жабаљскоме срезу било — да ли са нас, или са г. Николића?

Чујемо, да је г. Рајић већ добио прилике у Чуругу осведочити се о хваљеном реду (!) у жабаљском солгабировату, прегледајући рачуне општанске, наравно на молбу дотичних представника. Веде, да се упрепастио, видећи то чудо од рачуна, изразив се: „та ово је далеко горе, него и у самом Товарнику!" Какви су то товаришки рачуни ја незнам. Али веле, да је г. Рајић бавећи се у Чуругу 4 дана, радио на рачунима од г. 1877 сваки дан од 9 сахата пре подне до 10 ноћи. Но рачуни још нису са свим прегледани, а већ има 2463 ф. а. вр. дефицита! Смемо ли сад дакле покорно питати: где 1877 год. г. Николић беше? Та он се, изузимајући Жабља, највише као солгабиров бавио у Чуругу, али наравно не — прегледајући рачуне, но кујући са Сабаткајијом планове, како, да овог или оног са лажним сведоцима у криминал баци, или са велеиздајства и у апс спрати. Да — сад ће се и то дознати: за што учитеља Јанковића онда, кад неки представници рачуне искаху, затворише — за што Николић у силу бога хоће, бар променом, у Жабаљ, да се врати — за што Сабаткајија, обилазећи свога садањег солгабирова, телеграфисаше и Козми и „Хону" да га хтедоше сватови на дану близу општинске куће убити (наравно за то, што Рајић није у стану жељеног реда одржати!)?

Дакле зар нису то, бар за нашу околину, занимљиве ствари? Е, па ко онда, да се са захвалношћу не сети тих Дунђерића, оца и сина; тог бележника мохолског Симу Каракаша и остале браће у претконференцији сентомашкој, што се тако својски заузеше, да нам скину Николића с врата?

Дужност је дакле наша, да им за ото и ми благодарни се покажемо, што чинимо њима овим путем а г. жупану Громану, који је молбу „двадесеторице" испунио, опет особеном адресом захвалности, која му је пре неки дан и послана.

НОВИ САД 4. фебруара. Дознајемо да се белоцркванска капетанија обратила на овдашњи мађистрат са питањем, да ли др. Св. Максимовић има дозволу за прикупљање прилога на српске рањенике, и да ли се прилози, које су тамошњи Срби у исту цел скупили, на њега послати могу. Овдашњи мађистрат одговорио је одмах, да др. Св. Максимовић има заиста дозволу, и да се у Белој Цркви скупљени прилози без икакве препреке на њега опремити могу. Ми ово с тога јављамо, што оћемо да обратимо тиме пажњу свију оних места и оних родољуба, који дозволе немају, да у томе случају могу прилоге намењене српским рањеницима на дра Св. Максимовића послати, који ће их уз контролу власти на место свога опредељења опремити.

— У 17. броју нашега листа, а у трећем телеграму из Беча, где се говори о условима мира руско-турског, имаде две погрешке, које овим исправљамо. Тамо стоји ad 1.) „Турци се могу задржавати у Бугарској осим у два града," а треба да стоји „Турци се не могу и т. д." — Даље стоји ad 2.) „Признаје се независност Црне Горе и т. д." То је краткоће телеграмске ради, али у оригиналу стоји „мора да се призна." Тиме дакле хоће, да се каже, да је Црна Гора и до сада призната од свију држава као независна, само је није признавала порта. Сад пак мора и она, да је призна. Тиме добија та тачка из основа мира са свим други значај, но што се на први мах могло учинити.

НОВИЈЕ.

— Из *Беча* се јавља, да ће надвојвода Албрехт, који је тамо већ стигао председавати војену већу, на ком ће учествовати гроф Вилант, барон Шенфелд, надвојводе Леополд и Вељем и надзорник топништва гроф Пејачевић.

— Већина *бечких новина* са свим је против рата, а на челу им „Преса," која напада на Мађаре. „Дајче Цајтунг" вели, сва је ларма само за то, да се спреми јавно мишљење за окупацију Босне; ниште, да се уклони Андраши, монархија не може ратовати. „Нови бечки тагблат" вели, по што је гроф Андраши истом данас стигао на раскршће, то је доказ, да би он највоео, да остане мир. „Нова сл. Преса" мисли, да је већ доцкан за сваку акцију.

— Бечка „Преса" јавља из *Трнова*, да је ђенерао Игњатијев претпрошлог петка стигао у Дренопољ. Турски изасланици позвани тамо, да наставе преговоре о миру. Преговори ће по свој прилици почети 4. фебр., те до почетка марта по кат. кал. свршити. Резултат тих преговора поднеће се конференцији као свршена ствар.

— Из *Атине* јављају, да је грчка влада званично јавила силама о мрцварењу у Тесалији, енергично протестовала против опасног стања у грчким покрајинама у Турској, рашта је била нужна интервенција грчке војске. 700 устаника укопало се на Мариници код Вола, 4500 Турака, међу њима 2000 мисираца, спремају се, да их нападну.

— Јавља се из *Цариграда* (преко Бомбаја), да је Немачка и Италија, као год Аустро-Угарска и Француска, одустала од намере, да шиље ратне лађе у Цариград, да се не би и оне умешале у какав конфликат.

— У *Берлину* је руска влада покуповала све готове пушке и фишеке и још нове наручила.

— У *Бечу* имају вест, да је Русија означила неке врло важне тачке о миру, о којима се не може већати, нити се могу мењати.

— „Нови бечки тагблат" јавља из *Берлина*, да је кнез Горчаков одустао од намере, да он главом иде на конференцију, јављено му је да Бизмарк није вољан, заступати Немачку по том има изгледа; да ће све силе заступати по два дипломата. Као први заступник Русије спомиње се гроф Шувалов, посланик у Лондону.

— У *Берлину* имају цариградску вест, да се осам виших официра од руског ђенералног штаба баве већ два дана у руској престоници, где с отоманским ратним министром зготовљају планове, да се утврди улаз из Црног мора у Воспор. За ту цељ већ је, вели се, кнез Никола дао неку своту.

— Из *Беча* се ово јавља: Полузваничан допис „Полит. Кор." из Петрограда, говорећи о уступку

Бесарабије, вели, да је то питање чисто лично питање цара Александра, у ком се не да ударити на траг. Накнада Румунији за то, вели се није малена, јер добија комад Добруџе, постаје независном, проглашује се слободна пловидба Дунавом, руше се турски подунавски градови и добија трговачки присјан на Црном мору. Ако се не би осврнало на руске жеље, може још дотле довести, да се то питање силом реши.

— Из *Рима* се јавља: Кардиналска конгрегација решила, да се св. колегији очува потпуна слобода рада, а оним силама, које имају право „вета“, да се допусти, да реку своје примедбе. — „Либерта“ јавља: У светој се колегији образоваде три странке: непомирљива, помирљива и она, што хоће да остане по досадањем. Прва странка, на челу јој Манинг, броји 12 гласова, друга предлаже за папу кардинала Морета, трећа и најјача предлаже кардинала Каносу.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Српској омладини

и свакоме ко љуби песме омиљеног омладинског песника Бранка Радичевића.

Ови дана света угледаше у нашем издању V.

ПЕСМЕ БРАНКА РАДИЧЕВИЋА

које су наново прегледане и попуњене Бранковим песмама првенчадма (досада нигде нештампаним). — и са лепом новом сликом Бранковом — и верним потписом — и обширним животописом његовим.

Књига ова износи 300 страна песама и пред њима 24 стране животописа Бранковог.

Штампарска израда, тако је угледна, да надмашује свако дојакошње издање: — како по лепоти слога тако и по одабраној хартији, — и по омиљеном, за библиотеке, угледном свом формату; — Свака је страна заоквирена, те тим спољашни углед књиге ове, — дивно се издаје, и привлачи читаоце и читалице, — да књигу, у руке узму.

И по томе држимо, да без замерке слободно рећи смемо, да ми овим својим, **веле-лепим издањем** V. отварамо књизи овој, најшири круг читалачки, и надамо се даће свак коме књига, ова до руке дође, — увидити да иста као што напред рекосмо доиста надмашује дојакошња **обликом застарела а штедљиво редигована** нарочито издање **фуксово** и оно **књижаре панчевачке**.

А даје ово наше V. издање доиста таково, као што га ево приказујемо, сведочи најбоље јсшт и то што поменути издавачи, песме Бранкове, — сад уједаред **у безцење силом у свет, хоће да протуре.**

Цена је књизи овог нашег издања V.

на обичној лепој артији са сликом . . . 60
на велин артији са сликом 80
а на изранцастој артији са сликом 1 фор. —

Купцима по више ексемплара књиге ове и препродавцима шаљемо и слаћемо наручене књиге у пакету, **нерачунајући паковање ни поштанску пропратнину** (фрахтбриф) са жигом но само обичну **поштарину** а ко се претплатио ил нам од јако претплату пошље на један број, **послаћемо му књигу уобичајеном крстатом завоју бесплатно.**

Купцима и препродавцима дајемо на **сваки пет књига — шесту на дар а књижарима обичан књижарски рабат.**

!! Нека је јошт на знање!!

Исто тако ови дана изађе из штампе нашим издањем:

РУКАВИЦА И ЛЕПЕЗА

шаљива игра у три чина — написао Бојар и Савин превео професор Ф. Обркнежевић.

Ово је по реду свезка тринајста зборника позоришних дела.

Ова узорна шаљива француска игра, давно је и са српске позорнице, — омилила свету нашем, и по томе мислимо даће и ова свезка, као и све дојакошње, лепо и својски дочекана и примљена бити.

Цена је овој **свески 50 нов.**

У Новом Саду у очи Сретенија 1878.

Српски књижари издавачи
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

ИЛУСТРОВАНА РАТНА КРОНИКА

коју бележи
уз сарадњу више књижевника
ЗМАЈ-ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

изашла је 6-том свеском

4 табака 32 стране повезана лепим корицама, урешева са 11 умјетно израђених слика.

Чланци: Борбе на подножју западног балкана. — Преко балкана. — Ноћни јуриш на Карс. (Свршетак. — Српски рат за ослобођење и независност. — Вође српске војске. — Смесице.

Илустрације: Пуковник Ђуро Хорватовић. — Провоз топова кроз балканске врлети. — Бугари проводе Гурка кроз Балкан. — Војвода Марко Миљанов. — Главни стан руског цара у Бугарској. — Главни стан рускога царевића у Бугарској. — Јуриш на Карс: пад форта Карадага. — Војвода Машо Врбица. — Пуковник Милојко Лешјанин. — Освојење Пирота. — Град Ниш.

У поновљеној претплати

Свеска стоји 40 новч.

Ко се предплати са 1 ф. 20 новч на 3 свеске добија исте поштом крстоплетно франко.

Сваки 16—20 дана излази једна свеска За предплату јемчимо свакоме. Наручбине обављамо брзо, уредно.

Седма, завршна свеска „Илустроване ратне кронике“ доноси најмање 5 табака текста, насловни лист и садржај свију свезака.

Свеска ова биће најбогатије илустрована и донеће следеће слике:

а). **Ликове:** генерала Комарова II Свјатополк-Мирскога; пуковника Тихомиља Николића, потпуковника ђоке Влајковића; Чернаскога гувернера Бугарске, Стрекер-паше заповедника Силистрије.

б). **Градове:** Видин, Софију, Дренопоље, Карс.

в). **Бојних великих слика:** Свечани улазак кнеза Милана у Ниш, Судар Гуркове коњице са Чернезима и На завојишту рањеника.

Цена је овој ванредно великој и најбогатије илустрованој

7-ој свесци 50 новч. или 6½ гроша.

Ко би желио да му пошљемо поштом ову 7-му свеску чим изиђе из штампе, нека нам пошље за исту 55 новч. па ће је добити првом поштом по изласку у крстоплету, франко.

Свеске 1—7 дајемо за 2 ф. 70 новч. за готов новац.

У Н. Саду на Сретеније 1878.

Штампарија А. Пајевића у Н. Саду.
као наклада „Илуст. рат. кронике.“

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Госпођа Алка Евђеновић из В. Бечкерека изволела је овдашњој православној цркви поклонити једно сребрно кандило, на чему јој заступство црквене општине јавно своју топлу благодарност изриче.

Из скупштинске седнице српске прав. црк. општине држане у Перлезу 15. јануара 1878.

Димитрије Живановић,
председник.

ТРГОВНА И ОБРТНОСТ.

. . . у НОВИ САД 4. фебр. (Извештај о храни.) Политичке прилике још са свим овлађују нашом радњом с храном; с тога су неки резервисаня, те врло нерадо продају своје товаре и по велику цену.

По што су и товари наших млинова већ прилично потрошени, а слабо се довози, то скаче и цена свакој врсти хране.

Комисиона радња с храном и производима Ј. Д. Шилића у Н. Саду купила је на оброке неколико хиљада метарски цената жита прве врсте по фор. 9.50—9.70.

У малом купу оно су цене: прва врста пшенице фор. 9.50—10, нижа роба фор. 9—9.40, зоб фор. 5.50—5.60, јечам фор. 6.20—6 30, окрупљен кукуруз фор. 6.20—6. 40, — све на метарску цену.

Курс бечке берзе 4. (16.) фебр.

5% металици — — — — — — — — — —	63.45
5% народног зајма — — — — — — —	66.50
Аустријска златна рента — — — — — —	74.50
Угарска златна рента — — — — — — —	91.75
Сребро — — — — — — — — — —	103.75
Ц. кр. дукати — — — — — — — — —	5.60
Наполеондори — — — — — — — — —	9.47½
Немачке марке — — — — — — — — —	58.45

ИЗВЕШТАЈ НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ
о укупном раду свом у години 1877.

ПРИМАЊЕ.	фор.	нов.
Пренешена готовина од 31. дец. 1876.	29479	92
Улози на књижице — — —	676747	48
Одплаћени зајам на непокретности —	111263	09
Одплаћени предујам — — —	39874	49
Одплаћени зајам на менице — —	711761	79
Камате од зајма на непокретности —	30212	39
„ „ предујма — — —	2301	35
„ „ зајма на менице — —	16837	25
„ „ страни завода — —	356	58
Накнадно уплаћене већ приспеле кам.	17482	86
Конта разних мањих доходака —	814	93
„ добитка и губитка — —	2600	—
„ обезб. предмета против ватре	412	16
Доходарина од истих — — —	98	69
Конта непокретних добара — —	2210	13
„ покретних добара — —	7355	—
„ државних папира — —	11015	—
„ мањих дужника — — —	6932	24
„ страних завода — — —	50158	25
Одплаћени зајам на менице вересионичке задруге — — —	129494	83
Конта јамчевине исте задруге —	2325	02
Враћена пристојба од интабулованих непокретности — — —	37	83
Конта резервног фонда — — —	14	—
Доходарина од непокретности —	309	75
	1850.095	03

ИЗДАВАЊЕ.	фор.	нов.
Враћена главница улагачима —	6838.0	24
Камате на то — — — —	12135	09
Конта зајма на непокретности —	82935	12
„ датог предујма — — —	28954	67
„ зајма на менице — —	718194	32
„ зајма вересионичке задруге —	134534	79
„ јамчевине исте задруге —	504	98
„ страних завода — — —	103827	55
„ конта мањих дужника — —	16188	—
„ државних папира — —	21060	—
„ губитка и добитка — —	709	72
„ одобрених камата — —	181	83
„ чиновничке плате — —	9211	72
„ административних трошкова —	2384	04
„ кућевне кирије — — —	600	—
„ непокретности — — —	3311	70
„ покретности — — —	7355	—
Камате од непокретних добара —	239	—
Конта обезб. предмата против ватре	839	55
онта пореза — — — —	1570	03
Конта делимка — — — —	3880	—
Камате од страних завода — —	17	80
Пристојба на исплаћену камату улагача — — — — —	1396	30
Приостала готовина за 1 јануар 1878	15735	—
	1850,095	03

Стање завода.

ИМОВИНА.	фор.	нов.
Готовина — — — — —	15735	—
Конта намештаја — — —	1098	—
„ непокретних добара — —	3101	57
„ државних папира — —	44635	60
„ заложница — — —	7480	—
„ зајма на менице — — —	199239	09
„ датог предујма — —	25867	08
„ зајма на непокретности —	511969	66
„ зајма вересионичке задруге —	34193	—
„ страних завода — — —	52307	35
„ мањих дужника — — —	13322	85
„ обезб. предмета против ватре	1257	71
„ пристојбе интабулованих предмета — — — —	138	47
	910,345	38

ДУГОВИ.	фор.	нов
Конта деоничарске главнице — —	40125	—
„ резервног фонда — —	17879	37
„ делимка — — — —	713	—
„ улагача на књижице — —	826201	20
„ чиновничке кауције — —		
„ јамчевине вересионичке задруге	5971	76
„ резерв. фонда исте задруге —	136	—
Одобрене камате од зајма на непокретности — — — — —	3951	33
Одобрене камате од предујма — —	125	47
Одобрене камате од зајма на менице —	1572	25
Чист добит за годину 1877. — —	6190	—
	910,345	38

Преглед о заслуги и административним обвезама.

УЛАЗ.	фор.	нов.
Доходарина од обезбеђених предмета против ватре — — — —	98	69
Доходарина од вересионичке задруге	232	18
Камате од исте задруге — —	3337	79
„ од зајма на непокретности —	30775	22
„ од предујма — — —	2298	18
„ од зајма на менице — —	16529	71
Накнадно уплаћене већ приспеле кам.	17482	86
Камате од непокретних добара —	70	75
„ од страних завода — —	389	43
Конта разних ситнијих доходака —	3289	76
	74504	57

ИЗЛАЗ.	фор.	нов.
Камате улагача и то: плаћене 12135.09 „ „ капиталисане 29139.75	41274	84
Камате од јамчевине верес. задруге —	254	68
Конта кућевне кирије — — —	600	—
Конта пореза — — — —	2057	82
Пристојба на исплаћене камате улагачима — — — — —	1396	30
Одобрене камате — — — —	181	83
Конта административних трошкова —	1926	26
Конта чиновничке плате — —	9211	72
10% одбитак од покретности — —	180	—
Одписивања са разних рачуна —	9176	79
Камате резервног фонда и то: од 15.825,04 по 6% — — 949.50 за приплод истог 1104.83	2054	33
Конта изравнања и то: на конту делимка на 400 деоница по 15 фор. — — 6000.— као пренос за год 1878. 190.—	6190	—
	74504	57

Нови Сад 1. фебруара 1878.

ТЕОДОСИЈЕ ПОПОВИЋ с. р.
надкњиговођа.

Сравњено са главним и споредним књигама и пронађено са свим у реду.

Надзорници:
АДАМОВИЋ АЛЕКС. с. р. ДИЦГЕН ИМРА с. р. КЕМФНЕР АДОЛФ с. р.

За управу:
Г. МОЛНАР с. р.
управитељ.

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ.

Код обћине Чалме имаде се попунити мјесто начелника са плаћом годишњих 600 фор. а код обћине Великих Радинаца мјесто начелника са плаћом годишњих 500 фор.

У ту сврху расписује се овиме натјечај до 28. фебруара т. г. тим додатком да молитељи имаду до наведенога рока обложене молбенице приносити подписаној поджупанији.

Кр. поджупанија у Руми 7. фебруара 1878.

БУДИСАВЉЕВИЋ,
поджупан.

2—3

Помодна, свилена, галантеријска и белог еспана радња
К. КРАЈЧИНОВИЋА
у Митровици

потребује једног доброг спомоћника и једног практиканта или шегрта, исти морају из бољих кућа бити и српском и немачком језику вични. 2—3

ПРОДАЈА.

Земље око 75 ланаца по 1600 квадратни фати, рачунећи ланац, а у Србији од Београда поред реке Саве на путу београдско-шабачком на два и пол сата удаљено лежеће, на којој постоје зграде са виноградом, продаје се из слободне руке. Даља објашњења могу се до конца месеца фебруара ове године од доле-подписатог сазнати.

У Београду 27 јануара 1878 године.

Сима Гајиновић
инцинир.

2—3

ОГЛАС.

Општина жабаљска намерава кров црквени белим плехом покрити, (кров је од прилике 283 кв. фати у површини) с чега се стручњаци позивају да са прорачуном по квадрату на лицитацију минуендо изволе доћи, која ће се 25. марта о. г. по старом календару држати.

Из црк. шк. скупштинске седнице 4. јануара 1878. у Жабљу држане.

САВА ПОПОВИЋ, перовођа. 2-3 МИЛОШ РАДОВАНОВИЋ, председник.

ОГЛАС.

Меленачка српска црквено-школска општина расписује овим поново другу, али и последњу лицитацију за пустару своју тако звану „Окањ“ коју је намерна на три године почињући од 1. јануара 1878. до последњега децембра 1880. год. incl. по ст. календару као сенокос или пашњак издати.

Ближа условија биће на дан лицитације т. ј. 5. (17.) фебруара т. г. истављена.

У Меленци 22. јануара (3. фебруара) 1878.

Божидар Милошевић,
перовођа.

НА ЗНАЊЕ.

Свима г. трговцима јављам, да примам сваку експедицију робе, са жељезничке станице или ма са ког другог места како у доње тако и горње пределе, а и на све друге стране, било на жељезници, пароброду ил на колима, по најумеренијој цени.

За брзоћу опреме и сигурност пошиљке највећу ћу бригу водити.

У Сомбору јануара 1878 год.

БЕРНХАРД ШПИЦЕР
шпедитер.

4—6

СТЕЧАЈ.

На обосполној опћој пучкој школи у Ледници кр. поджупаније румске има се попунити место учитеља подједно црквеног певца источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 400 ф. у име дрварине 40 ф. слободан стан и врт од једнога јутра, и од сваког погреба 1 фор.

Просителји нека своје на високу кр. крв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу, досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу опћинском школском одбору у Ледници (пошта Каменица) до 6. марта 1878. (по новом).

У Вуковару 6. фебруара (по нов.) 1878.

1—3 КР. ЖУП. ШКОЛСКО НАДЗОРНИШТВО.

ОГЛАС ЈЕФТИМБЕ.

Усљед створеног закључка обћинског вијећа има се путем јавне јефтимбе градња нове обћинске куће уједно са станом за бљежника у мјесту Старој Пазови подузетнику предати, чега ради се јефтимбена разправа на дан 8. марта 1878 по римском, у 9 сати пре подне одређује, која ће се у писарни обћинског уреда у Старој Пазови одржавати.

Увјети могу се са нацртом и трошковником сваки дан за време уредовни сати код обћинског уреда увидити.

Обћински уред.

У Старој Пазови 27. јануара 1878.

ДОЛИНАИ,
обћински начелник.

ОГЛАС.

Управа манастира Беочина издаваће путем јавне дражбе дана 9. (21.) фебруара 9 сати пре подне о. г у свом филиалу манастиру Малој Ремети 100 јутара ораће земље на 3 године у закуп. Лицитанти позивају се горе означеног дана и сата у филиални манастир Малу Ремету, где ће се дражба обавити, писмене понуде нећеду уважене бити, ближа условија могу се сваког дана код надзирательства мало-реметског увидити.

У манастиру Беочину 25. јануара 1878.

3—3 **Управа манастира Беочина.**

Галантериска и помодна трговина
К. А. СУБОТИЋА
у Митровици

потребује једног млађег спомоћника практиканта и шегрта. 1—3

ЈАРИЦЕ
(жито за сејање у пролеће)
најбоље врсте
у мањим и већим партијама
може се добити код
Д. КОДЕ
у Новоме Саду. 4—4

!СРЕБРА НЕТРЕБА ВИШЕ!

Само ф. 1.60, 2.50, 3 80, 4.20, 5.30, 6.70 стају 1 пар красни столни свећњака од правог, увек бело остајућег алпака сребра, за које се писмено јамчи.

Само кр. 60, 80, ф. 1.—, 1.30, 1.50, стаје 1 ручни чирак од алпака сребра.

Само ф. 3.50, 4, 5, 6 стају 6 пари ножева и виљушака, држак од алпака сребра, са правим енгл. челиком.

Само ф. 1.95, 2.25, 2.45, 3.10, 4.— стају 6 комада кашика од алпака сребра.

Само кр. 70, 90, ф. 1.10, 1.50, 2.— стају 6 комада кашика за кафу од алпака сребра.

Само ф. 1.—, 1.45, 1.90, 3.40. 4.—, стаје 1 потешка кашика за чорбу од алпака сребра.

Само кр. 60, 80, ф. 1·20, 1.50, 1.95, стаје 1 потешка кашика за млеко од алпака сребра.

Само кр. 60, 80, ф. 1 — стаје 1 справа за бибер од алпака сребра.

Само кр. 70, 95, 1.40, 2.— стаје 1 сланик од алпака сребра са кристал стаклетом.

Само ф. 1.70, 1.85, 2.— стају 6 држаља за јаја од алпака сребра.

Само ф. 2.—, 3.—, 4.—, 5.20, 6.30 стаје 1 кутија за шећер, потешка, фини посао.

За увек бело остануће свих предмета јамчи се писмено.

Атреса: **Metallwaaren-Fabrik**
Blau & Kann, Wien, Babenberger-strasse Nr. 1.

Наручбине са стране обављају се одма по поштанском поузећу. 11—12

Потражује се један бирташ под рачун с одмереном кауцијом, бирцуз је на главној пијаци у Иригу који се може одма у рад ступити. Даљне извешће код закупника регалног права у Иригу. 3—3 ЈУЛИЈУС ВОЛФ.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.